

Michal N.

Matka, babička, důchodkyně, za komunistického režimu dělnice se základním vzděláním, v současnosti žijící v malé vesnici u severočeského Frýdlantu.

Kdy jsi se narodila?

V 2. světové válce, 24. 4. 1943.

Kde pracovali Tvoji rodiče?

Oba dva rodiče pracovali u ČSD (Československé dráhy). Máma prodávala jízdenky a děda podbíjel pražce.

Co říkali rodiče na komunistický režim?

Táta vždycky říkal, že se ten režim musí jednou podělat. Jednou se stalo, že vedl krávu na jatka a dostal za ní jen 1140 Kčs. To bylo docela málo, tak se odvolal. A ty komunisti mu za to, že se odvolal, daly jenom 960 Kčs. Tak doma nadával, že to jsou hovada a nevím co ještě.

Jak to chodilo ve škole?

My jsme se učili hlavně podle vzoru Sovětského svazu.

Třeba i v dějepise?

V dějepisu jako takovém jsme se učili dějiny českého národa a zbytek byly dějiny Sovětského svazu.

Vzpomeneš si, který prezident Vám vysel ve třídě na zdi?

Klement Gottwald

Jak jste se po škole bavili?

Po škole, bavili? Tak, jak se bavila vesnická chasa.

Cvičila jsi na spartakiádu?

Ano, ve Frýdlantě, nahoře nad vaší školou.

Jak to pak pokračovalo dál?

Ti, co byli vybráni pak šli do Liberce a pak ještě do Prahy

Chodila jsi na 1. máj do průvodu?

Asi třikrát jsem byla, no.

Jaké to bylo?

Veselé, prvomájové.

Kam jste se často chodili bavit?

My jsme se bavili úplně jinak, než se bavíte vy! Nebyly televize, nebylo nic. Tak jsme dělali, nevím co! Hráli jsme karty, někde jsme se slezli, běhali jsme po návsi, zpívali jsme, dělali jsme lumpárny, nebo jsme škubali ovoce na stromech. Co jiného jsme mohli dělat ve třinácti? Vy máte dneska jiné starosti, než jsme měli my.

Co jsi dělala po ukončení školy?

Nastoupila jsem do práce.

Kde?

Do Tiby, dřív se to jmenovalo Tiba, teď nevím.

Jak jste se seznámili s dědou?

Ve Frýdlantě na Koruně, u zábavy.

Kdy jste se vzali?

V roce 1962 a v roce 1960 jsme se poznali.

Kdy šel děda na vojnu?

Děda šel na vojnu v „padesátém devátém“.

Kde sloužil?

Kutná Hora, Velím a v Hradci Králové byl ještě na vojně.

Jezdila jsi za ním?

Ne.

Jaké to bylo, když jste měli první dítě?

Na naší dobu jsme byli spokojený.

Zajímali jste se o politiku?

Ne, o politiku jsme se naprosto nezajímali.

Byli jste ve straně?

Ani jeden.

Jak to bylo s komunisty tam, kde jste bydleli?

Tam já nevím. Takový nějaký střední průměr, nějací tam byli. Vzpomínám si na jednu ženskou, která to dost „žrala“, ale jinak to byl takový normální průměr.

Jak jsi vnímala politické procesy? Třeba s Miladou Horákovou.

To jsem vnímala hodně, to se mě dost dotýkalo, protože když byl ten proces, tak jsem byla dítě, to mně bylo tak 10 let.

Co se o tom říkalo?

Neříkalo se nic. Jako za komunistů musel člověk držet hubu. Nemohl jsi říkat nic, i kdyby jsi na to měl svůj názor. Až po téhle „slavné“ revoluci se to všechno ukazovalo.

Proč vlastně emigrovali teta se strýcem?

Nebyli spokojení. Odešli v roce 1969, protože nesouhlasili s okupací.

Nebyli spokojení s životní úrovní tady, co ti mám na to říct?

Vy jste o tom věděli?

My jsme se to dozvěděli týden před tím, než odjeli.

Jak jste to s dědou vnímali?

Asi normálně, prostě odjeli a bylo.

Měli jste z toho nějaké problémy?

Ano.

A jaké?

Měli jsme z toho problémy, protože tam nechali nábytek. Po nich to přišli všechno zabrat. Nakonec si to vzala její máma (tetina) a my jsme to měli zaplatit, takže jsme se proti tomu bránili. A nakonec jsme to museli zaplatit znova, protože jsme bydleli v jednom baráku, půlka byla jejich, ta propadla státu a my jsme si jí museli znova od státu koupit.

Posílali vám něco?

Ne, akorát jeden balíček

Co v něm bylo?

Máma v tom měla kalhoty, svetr, tričko, hračky, panenku. Byly tam nějaký žvýkačky, čokoláda a nějaký drobnosti.

Co si vybavíš pod 21. srpnem 1968?

Co si vybavím?! Příšernou lumpárnu, co si na nás vymysleli naši politici

Co jste zrovna dělali, když jste se dozvěděli o okupaci?

Co jsme zrovna dělali? No, já se ráno chystala do práce. Děda nebyl doma a máma (pozn. aut. Dcera prarodičů, moje matka) byla u babičky.

Co Vám v práci řekli? Bavili jste se o tom?

V práci nám nic neřekli. Nemuseli jsme celý den nic dělat. Všichni jsme byli na měkko.

V tu dobu jsi pracovala kde?

V tu dobu jsem dělala v „Autobrzdách Kraslice“.

Co normalizace? Byla hodně znát ?

Normalizace. Byla - já nevím člověče, tam v Kraslicích...

Byla tam Amati, dostali třeba nové vedení?

V Amati, to já nevím. Ve škole vyměnili ředitele, po té revoluci, protože řekl, že nebude učit ruštinu, že se zruší. No a pak ho teda odvolali.

A jak to s ním pak dopadlo?

Nevím, musel se snad někam odstěhovat. Někam do Krumlova, nebo tam někam.

Kam jste se chodili s dědou bavit?

Snad jediné do kina, dolů, do Kraslic.

Co dávali za filmy? Byly nějaké zahraniční?

Jako vyloženě jsme chodili na historický filmy a na veselohry. Na nic jinýho jsme nechodili. Dávali Kleopatru a francouzské filmy.

Jak to probíhalo ve škole, když tam byla vaše dcera a synové? Jaký měli vztah například k ruštině?

Ani jednoho nebavila, ani mámu, ani Pavla (strýc), ani Jirku (strýc). Jirka se snad učil rusky jenom rok. Pak se nějak přestali učit.

To jsi pracovala kde?

To jsem pracovala nahoře na statku (Poustka).

A pak jsi šla do školy?

Jo, jako uklízečka

To probíhalo jak? Ve kterém to bylo roce?

To byla normálka. V listopadu byla revoluce a já nastoupila nějak po ní, ale před tím jsem tam taky už dělala.

Bylo to tam po revoluci nějaké uvolněnější, nebo to bylo pořád stejné?

Já jako uklízečka jsem to měla pořád stejný. Já si svojí práci udělala a bylo to.

Jezdili jste někam na výlety s rodinou, do zahraničí?

Nikam jsme nejezdili. Kluci, Jirka s Pavlem, snad byli někde v Německu na nějakém táboře, ale to už si nepamatuju.

Jak si vnímala Chartu 77 a protesty proti ní?

Charta 77 mně nic neříkala, nezajímala jsme se o to. Protesty proti ní, já to prostě tenkrát nevnímala.

Jaký máš názor na listopad 1989, jak jsi to prožívala?

Jako listopad. Mohlo to být ostřejší, tvrdší- ta revoluce.

Myslíš, jako že tam mohli být úplně nové tváře?

Ony tam byly nové tváře, některé tam jako byly, ale my, normální lidi, jsme je neznali. Já jsem třeba o tom Havlovi vůbec nevěděla. Oni říkali, že je za komunistů zavřeli, ale jako my jsme je neznali. Co to bylo za lidi. My jsme se o to nezajímali. To možná támhle pražáci, ale co my, lidi ze zastrčený vesnice? Já jsem ani nevěděla, že je nějaký Havel. Já jsem akorát věděla, že jeho rodiče měli Lucernu. Jsme se o to nezajímali

Lepší prezident byl Husák, anebo Havel?

Oba stáli za nic. Lepší, no. Jak v čem. Husák, nebo Havel. Havel to poslal tím, že řekl, že se musíme Němcům omluvit. My jsme se jim neměli za co omlouvat, protože oni napadli nás, ne my je! V roce 1939, oni sem vlezli na naše území. Oni prvně zabíjeli a věznili lidi a dělali si nárok na českou zem. Já už si to nepamatuju, to mi říkala moje máma, že oni nás v tom „devětatřicátým“ hnali z hranic. Máma žila v Kořenově a musela utíkat až do Hradce Králové, protože Němci zabírali celý pohraničí. Pak když se válka vyhrála, tak Češi chtěli zpátky tam, kde žili. Tak šli Němci na odsun.

A to jsme se jim měli omlouvat? Zato, že jsme je odsunuli, když oni vyhnali nás? Tím to Havel zbabral.

A největší Husáková „bota“?

Tak to nevím. Oni těch hovadin nadělali mraky, ti komunisti, ale jaká byla jeho největší bota, to ti nepovím.

Chodila jsi k volbám?

Za komunistů jsme museli, to bylo povinný. To jsi nemohl nejt. Ani se nechodilo za plentu. Kdybys šel za plentu, hned by si tě prověřovali. Neexistovalo, dali ti to do ruky a hned si to hodil do urny.

A po revoluci jsi šla k volbám?

Jo, to jsem šla, akorát jsem pak asi 3x nebyla, za tohohle režimu.

Vrátila by jsi ten režim zpátky, takový jaký byl?

Ne, takový jaký byl ne. Něco bych vrátila, co bylo pěkného. Nemůžu říct, že jsem měla hrozné dětství. Měla jsem ho dobré a bylo to jiné než je dneska, ale určité věci byly hnusné. Komunisti měli mezi sebou bordel. Ten, kdo byl u komunistů, to měl dobré, a jelikož máma ani táta u komunistů nebyli, tak nebylo nic. Nevrátila bych to, ani náhodou. Na druhou stranu, je zase jiná doba. Už to není, co to bývalo. Lidi už na sebe nejsou takoví jako předtím, jeden druhému nic zadarmo neudělá. Ani ty sousedské vztahy nejsou jako dřív. Dřív si lidé víc pomáhali. Dneska každý každému závidí.

Děkuji za rozhovor.

Závěr:

Z rozhovoru s pamětnicí jsem pochopil, že názory lidí se mohou lišit od informací z okolního světa. Což je pochopitelně zapříčiněno osobními prožitky osoby. Pamětnice měla zprvu trému, ovšem po vžití do rozhovoru odpovídala v klidu. Při citlivějších otázkách byla znát jakási opatrnost, ale přece jen mi na otázku bylo odpovězeno. Snažil jsem se po takovýchto otázkách nějak odlehčit atmosféru, což se mi vydařilo a vytvořil jsem, smím-li to tak říci, dobré zázemí pro vytvoření práce. K závěru bych jen dodal, že mi rozhovor hodně přinesl. Poučil jsem se z něho a rád bych sám, bez jakéhokoliv popudu, pokračoval v bádání po historii tímto způsobem.